

Toimintaohje: Lasten ja nuorten turvallinen harrastustoiminta

Keimolan Kaiku ry:n jalkapallojaosto on sitoutunut toimintatapoihin, joilla edistetään lasten ja nuorten turvallisuutta harrastustoiminnassa. Käsillä olevan toimintaohjeen tarkoituksena on turvata alaikäisten koskemattomuus sekä ennaltaehkäistä turvallisuutta vaarantavia tekoja ja tapahtumia. Turvallisuudella ja koskemattomuudella tarkoitetaan:

- lapsen perus- ja ihmisoikeuksien toteutumista
- lapsen henkilökohtaista koskemattomuuden kunnioitusta
- lapsen turvallisen kasvun, kehityksen ja hyvinvoinnin tukemista
- lapsen suojelemista seksuaalirikoksilta, väkivaltarikollisuudelta, houkuttelulta huumeiden käyttöön ja muilta lapsen turvallista kasvua uhkaavilta tekijöiltä.

Vapaaehtoistoiminnan tavoitteena on luoda päihteetön, väkivallaton ja turvallinen ympäristö harrastustoiminnalle. Toimintaohjeessa kuvatuilla toimintatavoilla edistetään lapsia ja nuoria suojaavan toimintakulttuurin syntymistä, tuetaan alaikäisten turvallista osallistumista sekä vahvistetaan lasten ja nuorten tietoisuutta omista oikeuksistaan.

Kiusaaminen ja syrjintä harrastustoiminnassa

Kiusaaminen ja syrjintä lukeutuvat epäasialliseen käytökseen, joka on vastoin eettisesti kestävää harrastustoimintaa.

Kiusaamisella tarkoitetaan samaan henkilöön toistuvasti kohdistuvaa, tarkoituksellista sekä tahallista vihamielistä käytöstä. Muodoltaan se voi olla joko henkistä tai fyysistä väkivaltaa, kuten haukkumista, tönimistä, lyömistä, naurunalaiseksi tekemistä ja ulkopuolelle sulkemista (syrjintää). Kiusaaminen ilmenee kiusaajan ja kiusatun välisen voimankäytön väärinkäyttönä tai ryhmän sosiaalisten suhteiden vääristymänä.

Kiusaamiseen liittyvät keskeisimmät ominaispiirteet:

- käyttäytyminen on aggressiivista
- osapuolten välillä vallitsee koettu tai todellinen epätasaväkisyys
- kiusaava käytös on toistuvaa
- kiusaamiseen sisältyy joko henkistä tai fyysistä väkivaltaa, kuten uhkailua, huutelua, huhujen levittämistä tai ryhmän ulkopuolelle sulkemista.

Harrastustoiminnassa kiusaamista saattaa tapahtua myös toiminnassa mukana olevien aikuisten toimesta, tiedostetusti tai tiedostamatta. Esimerkiksi autoritäärinen valmennustyyli ja siihen liittyvä käskytyks, pelottelu, rangaistukset ja epäasiallinen huutelu, on ymmärrettävä kiusaamisena, ei asiallisena käytöksenä.

Kiusaamisesta puhuttaessa tulee muistaa, että kyseessä on aina kokemuksellinen ilmiö, johon vaikuttavat yksilön kokemat henkilökohtaiset tuntemukset ja näkemykset. Harrastustoiminnassa kaikkiin kiusaamiskokemuksiin on suhtauduttava vakavasti.

Alaikäisten henkilökohtaisen koskemattomuuden turvaaminen

Alaikäisten henkilökohtaisen koskemattomuuden turvaaminen on perusoikeus, jolla turvataan alaikäisen kasvu, kehitys ja hyvinvointi. Valitettavasti myös vapaaehtoistoimintaan sisältyy kaltoinkohtelun riski. Turvallisen harrastustoiminnan takaamiseksi avaamme seksuaalisen häirinnän ja hyväksikäytön määritelmät sekä ilmenemistavat.

Seksuaalisella häirinnällä tarkoitetaan tasa-arvolain (1986/609 §7) mukaan sanallista, sanatonta tai fyysistä, seksuaalissävytteistä ei-toivottua käytöstä, jolla tahallaan tai tahattomasti loukataan henkilön henkistä tai fyysistä koskemattomuutta. Seksuaalisen häirinnän lähtökohtana on aina häirinnän kohteen oma kokemus.

Häirintä voi ilmetä ainakin seuraavin tavoin:

- nimittely
- sukupuolisesti vihjailevat eleet tai ilmeet
- vartaloa, pukeutumista tai yksityiselämää koskevat huomautukset tai kysymykset
- seksuaalinen koskettelu, kuten nipistely, suutelu, puristelu
- puhelinsoitot, tekstiviestit ja sähköpostit tai seksuaalissävytteiset kirjeet
- halventavat ja seksistiset vitsit
- toistuvat seksuaalissävytteiset ehdotukset tai seksuaaliseen käytökseen viittaavat kutsut
- seksuaaliseen kontaktiin pakottaminen

Seksuaalinen hyväksikäyttö on seksuaalisen häirinnän muoto, jossa hyväksikäyttäjä oman asemansa tai ikänsä avulla taivuttaa alaikäisen seksuaaliseen tekoon, loukaten alaikäisen fyysistä koskemattomuutta.

Kaikessa häirinnässä, syrjinnässä ja hyväksikäytössä on kyse vallan väärinkäytöstä. Vapaaehtoistoiminnassa toimivat aikuiset toimivat usein valtasuhteessa lapseen tai nuoreen. Aikuisen tulee pitäytyä hyvien käytöstapojen vastaisesta flirtististä tai sukupuolisuuteen kohdistuvista kommentista.

Seksuaalista häirintää voi tapahtua myös lasten ja nuorten välisissä suhteissa esimerkiksi erilaisina loukkaavina nimittelyinä. Aikuisen tehtävänä on puuttua näihin tilanteisiin ja asettaa rajat alaikäisten toiminnalle. Puuttumattomuus merkitsee usein äänetöntä hyväksyntää, mikä ei ole sallittua. Mikäli uhri kokee tullessa häirityksi, on asiaan suhtauduttava aina vakavasti.

Seksuaalisuus voi olla häpeän, haavoittuvuuden ja hämmennyksen aluetta, mikä voi puolestaan johtaa siihen, että seksuaalisen häirinnän kohteeksi joutunut lapsi ei puhu kokemuksistaan. Toiminnassa mukana olevien aikuisten tulee tiedostaa mahdolliset ongelmat ja puuttua niihin ajoissa. Avoin sekä keskusteleva ilmapiiri on paras suoja epätoivottujen tilanteiden ennaltaehkäisemiseksi.

Kuinka takaamme turvallisen toiminnan KeiKassa?

Keimolan Kaiku/jalkapallojaosto pyrkii varmistamaan ennakoivasti alaikäisten turvallisuutta toiminnassaan luomalla käytännöt alaikäisten turvallisuutta koskevien asioiden käsittelemiseksi ja vahvistamalla häirintää ehkäisevää ilmapiiriä. Tämä tapahtuu mm. joukkueiden pelisääntöjen kautta. Kaikkien KeiKan joukkueiden on tehtävä kirjalliset pelisäännöt: Pelaajien pelisäännöt, jotka käydään yhdessä pelaajien kanssa läpi. Lisäksi Vanhempien pelisäännöt, jotka käydään vanhempainpalaverissa läpi ja jotka toimitetaan kesken kautta mukaan tulevien pelaajien vanhemmille.

KeiKan sisäisissä koulutuksissa (esimerkiksi valmentajakoulutukset) kiinnitetään asiaan huomiota. Pyritään myös siihen, että harjoitustapahtumissa on aina tarpeeksi aikuisia paikalla.

Jos häirintää tapahtuu

Jalkapallojaoston vastuuhenkilö on toiminnanjohtaja, ja mahdollisissa häirintätapauksissa on otettava heti yhteyttä häneen.

Seuran vastuuhenkilö varmistaa, että toiminnassa mukana olevat ovat tietoisia häirintäepäilyjen ja -tapausten varalle luoduista käytännöistä. Ikävissäkin tapauksissa on helpompi edetä, kun toimintatavat on yhteisesti sovittu ja ne ovat kaikkien tiedossa. On erittäin tärkeää, että lapset ja nuoret tietävät, keneen he voivat olla yhteydessä.

Toimitaan aina lasten ja nuorten edun mukaisesti. Lasten ja nuorten turvallisuus on tärkeintä. Huolehditaan siitä, että mahdollinen häirintä tai hyväksikäyttö eivät jatku.

Vastuuhenkilö tarkistaa huolellisesti kaikki valitukset ja epäilyt. Niihin suhtaudutaan aina vakavasti, vaikka kyse ei olisikaan vakava epäily hyväksikäytöstä, vaan esimerkiksi kiusaamisesta tai syrjinnästä. Vastuuhenkilö on yhteydessä osapuoliin ja lapsen tai nuoren vanhempiin. On huomattava, että kun puhutaan sukupuolisesta häirinnästä, puhutaan usein sellaisista tilanteista, joissa ei välttämättä ole kysymys rikoksesta, vaan asiattomasta käytöksestä.

Viestitään selvästi ja totuudenmukaisesti. Varmistetaan, että kaikkia osapuolia, mahdollista epäiltyä, uhria ja uhrin vanhempia kuullaan huolellisesti tapahtuneesta. Huolehditaan siitä, että kaikki osapuolet tietävät, miten valituksen tai epäilyn käsittely etenee. Tarvittaessa hyödynnetään ulkopuolisia asiantuntijoita, kuten perheneuvolaa, Väestöliittoa jne.

Jos on syytä epäillä, että kysymyksessä on rikos eli rikoslaisissa mainittu teko, on otettava viipymättä yhteyttä poliisiin ja lastensuojeluviranomaiseen. Vastuuhenkilö on yhteydessä myös lapsen tai nuoren vanhempiin. Lastensuojeluviranomaisen on ilmoitettava poliisille, jos on perusteltua syytä epäillä, että lapseen on hänen kasvuympäristössään kohdistunut rikos. Poliisi selvittää, onko tapahtunut rikos, missä olosuhteissa se on tapahtunut ja keitä asia koskee.

Viestitään selvästi ja totuudenmukaisesti. Varmistetaan, että kaikkia osapuolia, mahdollista epäiltyä, uhria ja uhrin vanhempia kuullaan huolellisesti tapahtuneesta. Huolehditaan siitä, että kaikki osapuolet tietävät, miten valituksen tai epäilyn käsittely etenee toiminnan järjestäjän organisaatiossa ja miten toiminnan järjestäjä on reagoinut asiaan, esimerkiksi tehnyt ilmoituksen lastensuojeluun tai poliisille. Ulospäin viestittäessä huolehditaan sekä mahdollisen uhrin että tekijän oikeusturvasta.

